

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CXXXVIII. De vitijs oppositis perseuerantię.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

lum, & malum quidem sufficiens, ad bonum autem non, iuxta illud: Perditio tua Israel ex te, salus autem ex me, oportet, quod causetur, vel ab habitu vel extrinseca causa. Et si ab aliquo habitu causari sufficiens ponitur, necesse est, quod habitus ille sic perficiat voluntatem, ut immobiliter ipsam in appetitu boni: alioquin nunquam sufficiens causa perseverantiae ponitur. Nam si non immobiliter liberum arbitrium, remaneret veribile ad malum, & consequenter non (sufficiente tali habitu ad retrahendum ab appetitu mali) appetere quicquid malum, & sic non potest erabit visque ad mortem. Efficit ergo requisita ad habitum, sufficientem causam perseverantiae actualis viget ad mortem in nostra voluntate, est immobilitate liberum arbitrium ad bonum. Et propterea intuitus hoc auctor, quia questio erat, an posset habitu virtutis perseverantiae, &c. remaneret indigentia alterius gratiae Dei, radicale causam auctum, quare habitus relinquit indigentiam, quia, scilicet, non immobiliter voluntatem ad bonum: sed relinquit ipsam veribilem ad malum. Ex hoc autem, quod non sufficienter causatur talis perseverantia a voluntate informata charitate subintellecto generali auxilio Dei, manifeste patet duo. Primum est, quod remanens homo indigens ad talem perseverantiam speciali Dei auxilio protegens, & custodiens hominem ne declinet ad malum, quoniam hoc maximum bonum esse constat, & ab extrinseco oportet causari, ex quo ab intrinseco sufficientem causam in via hac non habet, nisi quis tale, & in bonum a casu ponat, aut absque propria causa sufficienter, quod est ridiculum. Secundum est, quod auctoris responso directe satisfecit argumento radicale causam auctoris, quare habitus virtutis non sufficit causare perseverantiam actuali auxilio ad mortem, ac per hoc, quare relinquit indigentiam ad tale perseverantiam. Vnde cum arguens dicit: Nemo dubitat, an opus virtutis sit necessario eliciendum, dicitur quod licet non dubitet de hoc: dubitat tamen, an habitus virtutis sit tunc efficaciter, quod sit sufficiens causa perseverantiae usque ad mortem. Et ad declarandum, quod omnis noster in via habitus est sufficiens, reddita optime est ratio, quia non immobiliter ad bonum. Et si hoc penetrasset arguens, non opposuisset questionem alio modo, quam ab auctore formetur. Dicit enim ratio omnem difficultatem excludit, & causam assignat indigentiae extrinsecae causae, quae proculdubio est Deus.

Et in eodem quarto articulo in responsione ad tertium, dubium occurrit ex Martino ibidem arguente contra hanc rationem, quod non satisfaciunt, quia supponit vaum, cuius contrarium argumentum probare, nec tamen illud solutio euacuat. Supponit enim quod homo potest de se peccare, & tamen non potest per se resurgere

cut ex dictis patet, perseverantia dupliciter dicitur. Vno modo, per ipsum habitum perseverantiae, scilicet quod est virtus, & hoc modo indiget dono habitualis gratiae, sicut & ceterae virtutes in se. Alio modo potest accipi pro actu perseverantiae durante usque ad mortem. Et sic hoc non indiget soli gratia habituali, sed est gratia Dei auxilio conservantis hominem in bono usque ad finem vitae, sicut supra dictum est, cum de gratia ageretur. Quia cum lib. arbit. de se sit invertebile, & hoc ei non tollatur per habitualem gratiam presentis vitae, non subest potestati lib. arb. et per gratiam reparati, ut se immobiliter in bono statuati, licet sit in potestate eius, quod hoc eligat. Plerumque enim cadit in nostra potestate electio, sed non executio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod virtus perseverantiae quantum est de se, inclinatur ad perseverandum, quia tunc habitus est quo quis utitur cum voluerit, non est necessarius, quod habes habitum virtutis, immobiliter, utatur eo usque ad mortem.

AD SECUNDUM dicendum, quod sicut Aug. dicit in lib. de cor. & gra, primo homini datus est non ut perseveraret, sed ut perseverare posset per liberum arbitrium, quia nulla corruptio suberat in humana natura, quae perseverandi difficultatem preberet. Sed nunc praedestinatus per gratiam Christi, non solum datur ut perseverare possint, sed ut perseverent. Vnde de primus homo, nullo terrente contra Dei terrentis imperium libero usus arbitrio, non stetit in tanta felicitate cum tanta non peccandi facilitate: isti autem sentientes mundo ne flarent, steterunt in fide.

re a peccato: immo nec bonum facere. Contra quod directe procedit argumentum quo arguitur, quod opera peccati sunt difficiliora quam opera virtutis, & ideo videtur mihi, quod nisi ad hoc respondeatur, non est sufficienter solutum.

Ad quod dicitur, quod responsio auctoris directe tendit, & satisfaciunt argumentum quo ad principalem difficultatem eius, scilicet, quare homo potest seipsu peccando facere perseverantem in peccato, & non potest bene operando facere se perseverantem in virtute usque ad mortem. Hec enim difficultas euacuat per hoc, quod homo peccando constituit se in statu, unde non potest resurgere, & propterea remanet perseverans in malo usque ad mortem, quantum est ex se. sed virtuosely agendo non potest se statuere in statu, unde non possit ex seipso declinare. Ex hac autem universali conditione cuiusque peccati mortalis, & cuiuscunque operis meritorij patet, quod nihil obstat re relinquitur illud assumptum, scilicet, opera peccati sunt quandoque magis difficilia, quam opera virtutis. Hec est enim una particularis in nullo obstanti conditioni mortalis peccati, & meriti, ex qua satisficit in litera argumento. Et propterea non opus fuit, quod auctor in litera aliter responderet.

QVÆSTIO CXXXVIII.

De vitis oppositis perseverantiae, in duos articulos divisa.

DEINDE considerandum est de vitis oppositis perseverantiae.

ET CIRCA hoc quaeruntur duo.

- Primo, De mollitie.
Secundo, De pertinacia.

ARTICVLVS PRIMVS.

Primum mollietis opponatur perseverantiae.

AD PRIMUM sic proceditur. VI, quod opponatur perseverantiae, quia super illud ad Corinthios. Neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubinatores, etc. exponit molles, id est, pathici, hoc est, muliebria patientes: sed hoc opponitur castitati: ergo mollietis non est vitium oppositum perseverantiae.

eodem tractatu in q. de mollietate. Primum est circa illud quod in corpore articuli dicitur. Secundum Philosophum proprie mollietatis dicitur, qui recedit a bono ex tristitia causata ex defectu delectationum, quasi cedens debili motu. Contra hoc siquidem dupliciter procedit. Primum, arguendo quod non solum tali tristitia cedens est mollietatis, sed et cedens a quibus tristitia, ex positivis causis afflictivis, causatis. Secundum, quod non omnis cedens tali tristitia, ita ut recedat a bono, est mollietatis, & ad primum quidem multa afferunt. Sed quoniam primum non est contra auctorem quamvis arguens putaverit, & dixerit se impugnare in hoc, S. The. ideo non affero sua argumenta, sed ostendo unde non intellexerit auctorem. Ly enim, proprie, in hac litera equivalet ad ly principaliter, & non equivalet ad ly solum, ut ille interpretatus est: quod non est intentus literae, quod mollietatis est solum recedens a bono propter tristitiam ex carencia delectationum causata: sed est intentus quod mollietatis est principaliter recedens a bono propter huiusmodi tristitiam. Vnde in hac eadem litera dicitur, quod mollietatis est, qui de facili recedit a bono propter difficultatem, quod sustinere non potest. Per haec enim verba in principio corporis articuli, auctor diffinit mollem. Et postmodum excludens eum, qui a magnis tristitiis vincitur a numero mollium, tres gradus retrahentium a bono ponit. metum, delectabile, & carentiam delectatio-

Infertur. s. cor.

Glo. interli. nearis. ibid.

Super Questio. 138. Art. primum.

In art. 1. q. 138. dubia multa occurrunt ex Martino in

delectationum, cõcludens quõd ex his proprie, hoc est, principa
liter aliquis dicitur mollis secundum Philosophum, quod est ve
rum. Cum hoc tamen stat, quõd etiam ille qui a mediocribus tri
stitiis, ex aliquibus contristationibus illatis vincitur, sit etiam mol
lis. Dicitur etiam est supra, quõd proprie fortitudo est circa pe
ricula mortis in bel
lo, & per hoc decla
ratum est non exclu
di, quin secundario
fit etiam circa alias
mortes sustinendas.
Aduertere quoque
hic expedit, quõd si
cur auctor aliter per
seuerantia nomine
vitur quam Aristo
ita & mollitiem ali
ter accipit. Nã apud
auctorem pro vero
vitio sumitur, apud
Arist autem pro im
perfecto in genere
vitij, ut patet ex op
positis bonis, si perfe
uerantia in uirtute, &
perseuerantia in perfe
cto genere uirtutis, si
cut et & continentia.
Quod autem secũ
do loco confutatur,
est cõtra auctorem
in hoc loco in respõ
sione ad primum, &
ideo afferenda sunt
argumenta eius. Pri
mum ex auctoritate
Aristo. 7. Ethico. q
vinci a carentia de
lectabilium propter
naturam generatio
nis, aut pp agriudi
nẽ, nõ est molliciei.
Secũdum est, quia
secundum Arist. ali
que delectationes
sunt necessariz, &
propter carẽtiam ta
lium delectationum
recedere a bono nõ
est mollicies, sed p
per carẽtiam sup
perfluarum delecta
tionum.

li. 6. c. 7. to. 5.

li. 7. Eth. c. 7.
post medio
tomo 5.

li. 4. c. 8. to. 5.

li. 4. c. 8. to. 5.
q. preced.
ar. r. 8. 2.
D. 1025.

li. 7. c. 7. a me
dio to. 5.

li. 1. in c. Ve
ra magnani
mitas i duo
bus sita est.

li. 7. Eth. c. 7.
a medio dic
tur to. 5.

¶ 2 Præt. Philosophus dicit in 7.
Ethi. * q delitia, mollietis quãdã
est: sed esse delitiosum videtur p
tinere ad intemperantiam. ergo
mollietis non opponitur perseue
rantia, sed magis temperantie.

¶ 3 Præt. Philosophus ibidẽ dicit
q * lufius est mollis: sed esse im
moderate lufiuũ opponitur eu
trapelia, quã est uirtus circa dele
ctationes ludorum, ut dicitur in
4. Ethic. ¶ ergo mollietis non op
ponitur perseuerantia.

¶ SED CONTRA est, quod Philo
sophus dicit in 7. Ethic. * q molli
opponitur perseuerantius.

RESPOND. dicẽdũ, quõd sicut su
pra dictũ est, * laus perseuerantia
in hoc consistit, q aliquis nõ rece
dit a bono propter diurnã tole
rantia difficultũ, & laboriosũ,
cui directe uidetur opponi, q ali
qs de facili recedat a bono pp ali
qua difficulta, que sustinere nõ po
test: & hoc pertinet ad rõnẽ mol
litiei. Nam molle dũ, quõd facile
cedit tangenti. Nõ aut iudicatur
aliquid molle ex hoc, q cedit for
titer impellenti, nã & parietes ce
dũt machina percussã: & ideo
non reputat aliq mollis, si cedat
aliquibus valde grauitur impelle
tib. Vnde Philo. dicit in 7. Ethic. *
q si quis a fortib. & super excellen
tib. delectationib. vincitur, uel tri
stitiis, nõ est admirabile, sed con
donabile, si cõtra tendat. Manife
stũ est aut, q grauius impellit me
rus piculorũ, q cupiditas delecta
tionũ. Vñ Tullius dicit in primo
de Offic. * Nõ est consentaneũ q
metũ nõ frãgatur, en frãgi cupidi
tate: nec qui inuictũ se a labore
prãstiterit, uinci a uoluptate. Ipsã
et uoluptas fortius mouet attra
hẽdo, q tristitia d carẽtia uolupta
tis retrahẽdo: qã carẽtia uolupta
tis est purus defectus. Et ideo s m
Philosophum * pprie mollis di
citur, qui recedit a bono pp tristi
tias causatas ex defectu delectatio

¶ Tertium dubium
ex eodem est circa
responsionem ad se
cũdum. Hęc, inquit
solurio nõ mihi pla
cet, tum quia si deli
tia est quãdam mol
licies, ergo e species
molliciei, ergo non
habẽt illas diuersas
connotationes, quas
dicit Thomas, tum
quia ex nominibus
ipsis uidetur opposi
tum, & pprie deli
tiosus est, qui nõ potest sustinere absentia delectationum. Tertio,
quia omnis delitia pertinet ad intemperantiam, ac per hoc si est
quãdam mollietis, pertinebit ad intemperantiam. ergo mollietis
non est totaliter opposita perseuerantia.

¶ Quartum dubium est circa responsionem ad tertium. Hęc,
inquit, responsio non uidetur mihi consona dictis eiusdem do
ctoris. Arguo enim sic. Appetere remissionem secundum quod
huiusmodi, aut est delectabile, aut carens labore. Si primum, ergo
lufius ut appetens remissionem, non est dicendus mollis, sed
incontinens, quia propter delectationem deserit bonum. Si
secundum, ergo mollietis non est uniuersaliter circa tristitiam
ex defectu delectationis, cuius oppositum determinat idem do
ctor. Patet consequentia, quia lufius ut appetit remissionem, si
git laborem contristantem & molestantem.

¶ Ad obiecta secundi dubij dicitur, q
tellectus non inferit, q arguo necesse
nõ posse careere delectationibus sub
tritis sunt u. reges Scythiarum, uel popu
nis; mulieres, nõ est uirj. Et uerũ est q
nũ, quasi cedens debili mouenti.

¶ AD PRIMUM ergo dicendum, q
prãdicta mollietis causatur de
plicitur. Vno modo, ex continen
dine. Cum enim aliquis continen
tus est uoluptatibus frũ, diffici
potest earum absentia sustinere.
Alio modo, ex naturali dispositio
ne, qã uidelicet habet animũ mi
nus constantem pp fragilitate &
plexionis: & hoc modo comparat
femina ad masculũ, ut Philo. d
cit in 7. Ethic. * & ideo illi qui m
liebria patiuntur, molles dicuntur
quasi muliebres effecti.

¶ AD SECUNDUM dicendum, q
uoluptati corporali opponitur
bor: & ideo res laborioze tantum
impediunt uoluptates. Delictio
aut dicuntur, qui non possunt
stinere aliquos labores, nec aliq
quod uoluptatem diminuat. Vñ
de dicit Deut. 28. Tenera mulier
& delicata, que sup terrã ingred
nõ ualebat, nec pedis uehigiũ fige
re pp mollietẽ: & ideo delitia mol
lities quãdam est. Sed mollietis
prie respicit defectũ delectationis,
delitia aut causam impediendã
delectationis, puta laborem, uel
quid huiusmodi.

¶ AD TERTIUM dicendum, q
in ludo duo est considerate. Vno
quidem modo delectationem
sic inordinate lufius opponitur
eutrapeliã. Alio modo, in ludo
consideratur quãdam remissio,
sive quies, que opponitur labo
ri: & ideo sicut non potest sustine
re laborioza pertinet ad mollietẽ,
ita etiam nimis appetere remissi
nem ludi, uel quamcumque de
quam quietem.

ARTICVLVS II.

¶ Vtrum pernitentia opponatur
perseuerantia.

¶ AD SECUNDUM sic procedente
videtur, quõd pernitentia

¶ In uero dũ q male exponit delitia. Ad
pũ. q. ois delicia spectat ad imperantiam
¶ Ad quartũ dubium dũ, quõd appete
to est appetere negationem laboẽ. Et quia
mollietis, sicut labore contristat, & contristatio
non est pãtice circa tristitias ex labore
ut patet: ex supra dictis, & ex hoc. In
non potest sustinere laborioza pernitentia

¶ Super Quãstionẽ 131. Articulus

¶ In art. 2. eiusdem q. 138. dubium in
in quãst. de pernitentia, arguunt quãdam

nis alij dicitur. Item Tho. Nam secundum eum non omnis...

A sistens non est perseverans secundum auctorem. Alio modo, ex...

non opponatur perseverantia. Dicitur n. Greg. 3 i. Moral. q. pertinacia...

plus quam oportet. Mollis autem minus, quam oportet; perseverans...

Prat. Si opponitur perseverantia, aut opponitur ei per excessum...

Ad primum ergo dicendum, quod ideo aliquis nimis persistit...

Prat. Sicut perseverans persistit in bono contra tristitiam, ita continens...

Ad 11. dicendum, quod pertinax excedit quidem in hoc, quod inordinate persistit...

SED CONTRA est, quod Tul. dicit in sua Rhetor. q. ita se habet pertinacia...

Ad 111. dicendum, quod alia virtutes, et si persistant contra improprie laus...

RESPON. Dicendum, quod sicut Isidoro dicit in lib. 1. ty. pertinax dicitur...

QVÆSTIO CXXXIX.

De dono fortitudinis, in duos articulos divisam.

DEINDE considerandum est de dono, quod respicit fortitudini, quod est fortitudinis donum.

Et circa hoc quaruntur duo. Primo, Vtrum fortitudo sit donum.

Ad hominem evidentiam scito, quod sicut magnanimitas, & facti...

Tam. n. dicitur est, quod in persistencia clauditur diurnitas. Et per hoc patet...

Super Questionem centesimam trigessimam nonam. Centesimam quadragessimam.

In q. 139. & 140. de dono, & preceptis fortitudinis nihil occurrit...